

L'aporia llibertat-determinisme:

L'harmonia preestablerta en Leibniz

Assumpció Gorro Miró

Tutor: Jordi Gómez Ubierno

“Es cierto que, según mi teoría, el alma no perturba las leyes del cuerpo, ni el cuerpo las del alma, y que solamente concuerdan; la primera actuando libremente, al seguir las leyes de las causas finales, y el segundo actuando mecánicamente, siguiendo las leyes de la causalidad eficiente. Pero eso no suprime la libertad de nuestras almas, como se pretende aquí. Pues todo agente que actúa con elección de acuerdo con la causalidad final es libre, aunque ocurra que concuerde con aquel que no actúa más que por las causas eficientes, sin conocimiento o como una máquina, porque Dios, previendo lo que haría la causa libre, ha regulado primero su máquina de modo que no pueda dejar de concordar. Las fuerzas naturales de los cuerpos están todas sometidas a las leyes mecánicas, y las fuerzas naturales de los espíritus están todas sometidas a las leyes morales. Las primeras siguen el orden de las causas eficientes y las segundas siguen el orden de las causas finales. Las primeras actúan sin libertad, como un reloj; las segundas lo hacen con libertad, aunque tengan relación exacta con esa especie de reloj que otra causa libre superior ha colocado en acuerdo con ellas anteriormente”.

Gottfried Wilhelm Leibniz

Correspondència Leibniz-Clarke

En aquest treball ens hem proposat tractar l'aporia llibertat-determinisme: a mesura que el coneixement augmenti es podrà preveure tot, àdhuc accions, decisions, i fins pensaments? La llibertat seria doncs un miratge provocat per la ignorància?

Hem analitzat l'aporia servint-nos del pensament de Leibniz. En el seu llenguatge es formularia així: L'ànima està per sobre de la matèria i aquesta és la mera expressió del contingut de l'ànima o per contra les decisions de l'ànima són calculables en la matèria i és ella qui ens determina?

Leibniz diferencia entre el pla mecànic –de la matèria, extensional, de presència juxtaposada, amb relacions espai-temporals i causals- i el pla de l'ànima –el pla del subjecte que conforma una unitat. Per ell, entre els dos plans no hi ha cap mena de relació física, l'ànima no estaria connectada amb la darrera neurona i, per tant, l'única manera d'explicar la concordança entre ells és l'harmonia preestablerta. Aquesta remet a la idea de Déu en Leibniz, a saber el nostre model de veritat que pressuposa un procés de validació (reconstrucció-deconstrucció) a través de la totalitat –que mai tindrem- i és aquesta la instància validant i existentificant. És aquesta instància qui, en determinar el conjunt existent, produeix aquesta coherència entre ànima i matèria.

A partir de l'estudi d'alguns fragments del mateix Leibniz, hem vist que la llibertat no es basa en el desconeixement sobre les decisions –per tant la ignorància- sinó en la unitat de la substància que engloba el conjunt de decisions –racionals. Que aquest conjunt sigui conegut o no, no influeix en la llibertat de l'ésser, al contrari, la llibertat es fa més patent si és conegut perquè se'ns mostra sencer (com l'essència d'una persona que es perfà amb la mort –quan ja res pot advenir-li). Hem vist que les nostres decisions són preses amb espontaneïtat, sense que res ens advingui i per tant són pròpies i lliures.

Però l'aporia roman en el pla mecànic: és cert que la ciència pot arribar a preveure accions i decisions. El sentit d'aquestes està, però, en la unitat que l'ànima conforma. Així doncs el pla ontològic, la donació de sentit, la filosofia mateixa, és el tractament que Leibniz ens dona a l'aporia presentada.